

Sygn. akt III AUa 775/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
-----------------	----------------------

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2021 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy R. L.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji R. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 2020 r., sygn. akt VI U 1154/19

oddala apelację.

SSA Alicja Podlewska

Sygn. akt III AUa 775/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 marca 2019 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dokonano waloryzacji emerytury rolniczej ubezpieczonej R. L. od 1 marca

2019 r., ustalając jej wysokość na kwotę 982,30 zł netto. Z przysługującej kwoty dokonano potrącenia kwoty 131,70 zł. R. L. wniosła odwołanie od tej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez niedokonywanie potrąceń w żadnej wysokości i kontynuowanie wypłacania świadczenia w pełnej należnej wysokości. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 lutego 2020 r. oddalił odwołanie, sygn. akt VI U 1154/19.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczona R. L. od 1 maja 2015 r. jest uprawniona do pobierania emerytury rolniczej przyznanej na podstawie art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Pismem z 6 lipca 2018 r. (data wpływu 12 lipca 2018 r.), Naczelnik Pierwszego Urzędu Skarbowego w B. na podstawie art. 79 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wezwał Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w B. do potrącenia i przekazania organowi egzekucyjnemu należności z tytułu pobieranego przez ubezpieczoną świadczenia emerytalnego na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W..

Na tej podstawie, w oparciu o art. 139 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 141 ust. 1 ppkt 2 ustawy z dnia z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, organ rentowy 17 lipca 2018 r. wydał decyzję w przedmiotowej sprawie i rozpoczął potrącanie należności objętych tytułem egzekucyjnym od dnia 1 sierpnia 2018 r. w ratach w wysokości 98,30 zł.

Ubezpieczona R. L. wniosła odwołanie od tej decyzji kwestionując dokonywanie potrąceń z uwagi na małe świadczenie emerytalne i prowadzenie postępowania w sprawie będącej przedmiotem egzekucji przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy. Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2019 r. w sprawie VI U 1771/18 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zmniejszenia emerytury rolniczej ubezpieczonej dokonano zgodnie z przepisami art. 139, 140 i 141 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie art. 139-141 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników,
2. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie art. 5 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 141,
3. obrazę przepisów prawa formalnego poprzez jego niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie art. 233 § 1 k.p.c.,
4. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez jego niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie art. 5 k.c.

Mając na uwadze powyższe apelująca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez niedokonywanie potrąceń w żadnej wysokości i kontynuowanie wypłacania świadczenia w pełnej wysokości,
2. przeprowadzenie dowodu z akt KRUS, tj. złożonych w nich dokumentów, uprawniających do uzyskania świadczenia emerytalnego,
3. zasądzenie od pozwanego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych,
4. zwolnienie odwołującej od ponoszenia kosztów postępowania wszczętego wniesieniem przedmiotowego odwołania,

5. zawieszenie wykonywania potrąceń ze świadczenia do czasu prawomocnego rozpatrzenia przedmiotowego odwołania,

Ubezpieczona zarzuciła ponadto, że wydanie decyzji nastąpiło w oparciu o błędnie ustalony stan faktyczny i prawny. Zdaniem apelującej nastąpiło wygaśnięcie obowiązku będącego przedmiotem egzekucji, co wymaga umorzenia prowadzonego postępowania egzekucyjnego oraz uchylenia czynności zajęcia świadczenia KRUS - pozostawienie jej w mocy prowadziłoby do wykonania nieistniejącego już zobowiązania.

Odwołująca odwołała się nadto do pojęcia minimum socjalnego, podnosząc, że nie można dokonywać potrąceń w przypadku bardzo niskiego świadczenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja R. L. podlega oddaleniu jako niezasadna.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była zasadność dokonania przez organ rentowy potrąceń ze zwaloryzowanego świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.,

nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne

i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych - które ma charakter odwoławczy i kontrolny - postępowanie sądowe ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. W postępowaniu odwoławczym sąd weryfikuje jedynie ustalenia dokonane przez organ. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się zatem do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych, poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Podkreślić należy, iż sąd może zmienić decyzję organu rentowego tylko wówczas, gdy jest wadliwa, nie może natomiast zastępować organu kompetentnego do jej wydania i we własnym zakresie ustalać prawa do świadczenia (por. np. wyrok SN z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518).

Wobec powyższego stwierdzić należy, że przedmiotem zaskarżonej decyzji była wysokość świadczenia emerytalnego ubezpieczonej po waloryzacji od 1 marca 2019 r. oraz ustalona kwota potrącenia z emerytury rolniczej w związku z egzekucyjnym postępowaniem administracyjnym. Odwołująca nie zgłosiła przy tym żadnych zastrzeżeń odnośnie sposobu dokonania waloryzacji, jak również sposobu wyliczenia przez pozwanego kwoty potrącenia. Zarzuty ubezpieczonej sprowadzały się do stwierdzenia, że potrącenia z jej świadczenia emerytalnego w ogóle nie mogą mieć miejsca.

Przypomnieć można, że zasady dokonywania przez pozwanego potrąceń ze świadczeń emerytalno-rentowych unormowane zostały w ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Zasady te znajdują zastosowanie do świadczeń rolniczych na podstawie art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Stosownie do art. 139 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, należności wymienione enumeratywnie w punktach 1-10. W punkcie 5 wskazane zostały sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż należności, o których mowa w pkt 3. Zgodnie natomiast z treścią art. 140 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy, potrącenia, o których mowa w art. 139, mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, w przypadku innych egzekwowanych należności niż wymienione w pkt 1 i 2, do wysokości 25% świadczenia. Od 1 marca 2019 r. do 29 lutego 2020 r. kwota wolna od potrąceń wynosiła 848,60 zł – art. 141 ust. 1 pkt 2 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jak prawidłowo ustalił Sąd I instancji, pismem z 6 lipca 2018 r. Naczelnik Pierwszego Urzędu Skarbowego w B. wezwał Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w B. do potrącania i przekazania organowi egzekucyjnemu należności z tytułu pobieranego przez ubezpieczoną świadczenia emerytalnego na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. nr (...) za okres od 16 maja 2019 r.; kwota należności głównej – 9.244,70 zł; razem należności – 11.300,66 zł (k. 53 akta KRUS). Na tej podstawie, organ rentowy 17 lipca 2018 r. wydał decyzję i rozpoczął potrącanie należności objętych tytułem egzekucyjnym od dnia 1 sierpnia 2018 r. w ratach w wysokości 98,30 zł. Zaskarżoną decyzją z 11 marca 2019 r. organ rentowy dokonał waloryzacji świadczenia począwszy od 1 marca 2019 r. i w związku z tym, że świadczenie ubezpieczonej zostało podwyższone, równocześnie zmieniła się wysokość dokonywanych potrąceń z kwoty 98,30 zł na 131,70 zł.

Pismem z 20 lipca 2020 r., w wykonaniu zobowiązania Sądu Apelacyjnego, organ rentowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS potrącenie może być realizowane w wysokości do 25 % świadczenia. Zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw kwoty emerytur i rent wolne od egzekucji i potrąceń podlegają od dnia 1 marca 2019 r. (waloryzacja świadczeń) podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji. Od 1 marca 2019 r. (do 29 lutego 2020 r. – przyp. Sądu) kwota wolna od potrąceń wynosiła 848,60 zł.

Świadczenie ubezpieczonej na dzień 1 marca 2019 r. wynosiło 1156,30 zł brutto minus składka na podatek dochodowy w kwocie 72,00 zł, minus składka na Narodowy Fundusz Zdrowia w kwocie 104,00 zł, co daje kwotę 980,30 zł netto. Po odjęciu raty na poczet zajęcia urzędu skarbowego świadczeniobiorca musi otrzymać kwotę 848,60 zł. Zatem maksymalna rata miesięczna możliwa do potrącenia z emerytury wynosi 131,70 zł i taka została ustalona decyzją z 11 marca 2019 r. Kwota 131,70 zł nie przekracza 25 % świadczenia emerytalnego ubezpieczonej.

Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia, stwierdzić należy, że pozwany prawidłowo ustalił kwotę potrącenia, a w konsekwencji wysokość świadczenia do wypłaty. Oceniając wyliczenia organu rentowego jako prawidłowe pod względem zastosowania odpowiednich przepisów prawa, jak również pod względem rachunkowym, Sąd Apelacyjny uznał, iż kwota wskazana do potrącenia odpowiada dyspozycji przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odnosząc się do apelacji wnioskodawczyni, wskazać należy, iż nie zawiera ona żadnych konkretnych zarzutów odnoszących się merytorycznie do rozstrzygnięcia Sądu I instancji bądź też zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Niezrozumiały jest zarzut naruszenia art. 5 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 141. Przepisem tym

wprowadzono zmiany w art. 94 oraz art. 141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Domniemywać zatem należy, że apelującej

w istocie chodziło o naruszenie przez Sąd Okręgowy dyspozycji art. 141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co jednak w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca.

Do końca czerwca 2018 r. kwoty wolne od potrąceń stanowiły odpowiedni procent najniższej emerytury. Obecnie określone są one kwotowo. Z brzmienia art. 141 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynika, że kwota emerytury i renty wolna

od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2 i 5, wynosi 825 zł - przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi. Zgodnie

z ust. 1a art. 141 ustawy wskazana kwota podlega corocznej waloryzacji od dnia 1 marca na zasadach określonych dla emerytur i rent. Jak prawidłowo wskazał organ rentowy

w piśmie z 20 lipca 2020 r., od 1 marca 2019 r. kwota wolna od potrąceń wynosiła 848,60 zł. Zgodnie z zaskarżoną decyzją do wypłaty przysługuje ubezpieczonej kwota 850,60 zł.

Nie doszło zatem do naruszenia art. 141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sądowi I instancji nie można również zarzucić naruszenia zasad współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Zgodnie bowiem z ugruntowaną linią orzeczniczą w prawie ubezpieczeń społecznych nie stosuje się klauzul generalnych zasad współżycia społecznego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2011 r. (III UK 214/10, LEX nr 1095955), do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się art. 5 k.c., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2009 r., II UK 81/09, LEX nr 824176). Rygoryzm prawa publicznego nie może być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c. lub w art. 8 k.p. Zarzut ten (nadużycia prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego

z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa)

w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który - wydając decyzję - nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - Kodeksem cywilnym lub Kodeksem pracy),

lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej. Materialnoprawną podstawą świadczeń emerytalno-rentowych mogą być zatem tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego.

Jeśli natomiast chodzi o argumentację ubezpieczonej dotyczącą, jak twierdzi, wygaśnięcia obowiązku będącego przedmiotem egzekucji, podkreślenia wymaga,

że ani organ rentowy, ani sąd nie mają uprawnień do weryfikacji tytułów wykonawczych, które wierzyciel złożył organowi egzekucyjnemu do realizacji. Na podstawie przedstawionych zawiadomień o zajęciu świadczenia organ rentowy jest zobowiązany do dokonywania potrąceń na zasadach określonych w art. 139-141 ustawy emerytalno-rentowej,

zaś kontrolując prawidłowość decyzji ZUS w tym przedmiocie sąd bada jedynie,

czy dokonywane przez organ rentowy potrącenia dokonywane są w granicach określonych przez ww. przepisy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wyrażone w wyroku z dnia 4 lipca 2017 r., III AUa 8/17 (LEX nr 2344179).

Uznając zatem, iż Sąd I instancji nie dopuścił się zarzucanych w apelacji naruszeń prawa procesowego i materialnego i prawidłowo oddalił odwołanie wnioskodawczyni,

a wniesiona przez nią apelacja ma jedynie polemiczny charakter, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA Alicja Podlewska